

PRZEKLĘTY (514) *part praet pass pf*

przeklęty (511), **przeklęt** (3).

e jasne.

comp przeklętszy (2).

sg m N przeklęty, przeklętszy (165). ◇ *G* przeklętego (15); -ého (4), -ego (1), -(e)go (10); -ého *MurzNT*, *KochMRot*; -ého : -ego *OpecŻyw* (2:1). ◇ *D* przeklęt(e)mu (2). ◇ *A* przeklętego (7), przeklęty (12); -ého (2), -(e)go (5). ◇ *I* przeklętym (44). ◇ *L* przeklętym (3). ◇ *V* przeklęty (20). ◇ *f N* przeklętą, przeklętszą (35), przeklęta (3); ~ (*attrib*) -ą (22), -a (1) *MurzHist*; ~ (*praed*) -ą (9), -a (2); -a *BibRadz*; -ą : -a *OpecŻyw* (1:1). ◇ *G* przeklęt(e)j (7), przeklętyj (1) *MurzHist*. ◇ *D* przeklętej (2); -ej (1), -(e)j (1). ◇ *A* przeklętą (10). ◇ *I* przeklętą (6). ◇ *L* przeklętyj (1). ◇ *V* przeklętą (5). ◇ *n N* przeklęte (22); -é (3), -(e) (19). ◇ *G* przeklętego (5); -ego (1), -(e)go (4). ◇ *A* przeklęte (5); -é (1), -(e) (4). ◇ *I* przeklętym (3). ◇ *V* przeklęte (2). ◇ *pl N m pers* przeklęci (44). *subst* przeklęte (22); -é (3), -(e) (19). ◇ *G* przeklętych (17). ◇ *D* przeklętym (7). ◇ *A m pers* przeklęte (10), przeklętych (1) *NiemObr*; -é (2), -(e) (8). *subst* przeklęte (12); -é (5), -(e) (7). ◇ *I m* przeklętymi (6) *OrzQuin*, *BiałKaz*, *SkarJedn*, *KochPs*, *CzechEp*, *PowodPr*, przeklęt(e)mi (2) *RejPos*, *BielKom*. *f* przeklętymi (3). ◇ *L* przeklętych (1). ◇ *V m pers* przeklęci (14).

Składnia dopełnienia sprawcy: przeklęty od kogo, od czego (10). *Składnia comp: przeklętszy kogo* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w. s.v. przeklnąć; ponadto w objaśnieniu s.v. przekłecie, przeklętnica, przeklętnik.

1. *Obłożony klątwą (zwłaszcza bożą); maledictus PolAnt, Vulg, Mącz, Modrz, Calag, Cn; sacer Mącz, Calep, Cn; anathema Vulg, Cn; devotus Mącz, Cn* (305) : *PatKaz I* 17v; *MurzNT* 76; Przeklęta ziemią w íprawie twoiey [*maledicta terra in opere tuo Vulg Gen 3/17*]/ w pracách będziefz iadł íniey *KrowObr* 225 [*przekład tego samego tekstu RejAp, KuczbKat, WerKaz*], 109 [2 r.]; Iedno przeklęta zyemią/ tá w íwoiey ciężkości/ Vżywa vítáwicznie tey íwey márney mdłości. *RejWiz* 149, 177v; Kofz twoy y dzieża twoiá przeklęte będą. *BibRadz Deut* 28/17, *Gen* 3/17, II 135d *marg*; Ieśli wąż vkąsi nie kfzykáiąc (to ieft milczkiem) ieft przeklęty [*Eccle* 10/11]. *BielKron* 81v; *Devotus*, *Przeklęty*/ wżemu złemu oddány. *Mącz* 508a, 87d; *RejAp* 93v; A niewierni nędznikowie iuż mużą przeftać s tą nędzną przeklęthą zyemią *RejPos* 332v, 39v; *KuczbKat* 375; A ná pieniądze zá gárdło człowiecze wzięte co mowi Bog? Niebierzcie pieniędzy zá gárdło od mężoboyce/ ktoryby fie głowne⁸⁰ wyftępku dopuścił: ále śmiercią niech będzie karán. Przeklęte tedy íą pieniądze przeciw práwu Boże^{mv} wyftáwione. *ModrzBaz* 144; *Calag* 499b; *SkarŻyw* 263; *WerKaz* 291; *ZawJeft* 39; *Calep* 935b; Karmiemy fie ziemią/ y rzeczámí z niey wychodzącemi/ á ieftcże po wielkiey części/ po Adámowym przeftęptwie/ przeklętymi. *LatHar* 668; *WujNT Mar* 11 *arg*.

W połączeniu szeregowym (1): ciało ono thwoie márne/ á przeklęte/ á ná wieczne zátrácenie zgotowáne/ ieśliże fie przez wiárę przyiednoczyłz ku temu Pánu íwemu/ powítáło znim poípołu z grobu/ iuż ciálem piękny/ iuż ciálem vwielbionym *RejPos* 107.

W przeciwstawieniu: »przeklęty ... błogosławiony« (2): Gdyfz błogosławione ieft drzewo przes ktore fie ítawa íprawiedliwość. Ale to co w rękú vrobíą/ ieft przeklęte ták íámo íáko y rzemieśnik iego *BudBib Sap* 14/8; *Oczko* 1v.

Powtórzenie dwukrotne (2): Przeklęte/ przeklęte niechay będą ciemności w którychem się był położył. *LatHar* 568, 568.

W charakterystycznej konstrukcji z trybem rozkazującym: niech będzie przeklęty (3).

Wyrażenia: »przeklęta (jest a. była) rzecz« [o przedmiotach, których przywłaszczenie jest obłożone klątwą] [szyk 5:4] (9): Thedy rzekł Pan do Iozue: [...] Zgrzeffylći iefth lud Iíráelſki/ y wftąpił od przymierza mego/ y wzięlic tych przeklętych rzeczy [tuleruntque de anathemate]/ y vkradłſy ſklámáli/ y ſkryli między ſprzęthy ſwemi. *Leop Ios* 7/11, *Ios* 7/1 [2 r.], 12; Rzeczy zápowiedziáne známieniuá ty rzeczy/ ktore do gruntu zniſzczone być máiá/ nic z nich nie zoſtáwuiąc/ iáko z rzeczy przeklętych. *BibRadz* I 123d *marg*; Achán z narodu Iudá po zwoiowániu miáſtá/ wzyął ſobie á zátáił płaſzcz czyrwony złotogłowowy/ y dwie ſcie ſyklow złotych/ tákież ſrebrnych/ y ine rzeczy ktore były przeklęte/ pobráł. *BielKron* 47v; Rzekł Pan Bog do Iozue: Pomázał ſie lud rzeczámí przeklętymi/ nie będę zwámí áż ſie oczyſci. *BielKron* 47v, 47, 464v.

»na wszem przeklęty« (1): Iż iefliże też przykazanie moie/ głos moy á vpominanie moie wzgárdzicie/ tedy iuż też ná wżem będą przeklęthe wżytki ſpráwy wáſze *RejZwierc* 256.

Szereg: »przeklęty i (a) nieplodny« [szyk 1:1] (2): *SkarJedn* D4v; przedſię iednák Pan Bog/ który nic iedno bárzo dobrze vczynić nievmie/ do pożytku thák iá [ziemię] człowiekowi obrócił/ iż/ która ſłufznie miáła przeklętá á nieplodná być/ błogofłáwioná á żyzná/ w rzeczách z niéy pochodzących/ ſam vczynił. *Oczko* 1.

W przén (2) : Iuż tá Stolicá Cárogrocka/ wedle Proroctwá S. Papieżow/ wſchle iefť y przeklęte drzewo/ rodzić więcey niemoże *SkarJedn* 387, D4v.

a. O osobach (250) : Maria nato odpowiedziała mowiátz/ iż ona dlá tego ſlubu nie będzie przeklęta/ bo ta klátwá iefť o ſwietſkié ij przemijaiące rzeczy wydana *OpecŻyw* 3v, 3v; Przeklęty [!] kto broní zapłaty robotnikowi albo vciáża nędznika *BielŻyw* 100; *WróbŻolt* 118/21; *RejPs* 176v; przeklętyto człowiek ktori chwali za boga vczinek rzemieſznika/ y poklada w nym nadzieię ſwoię. *SeklKat* Ev; Czart dowodzy Decretem Dawidowem/ przeciwko miłofierdziu jż wſytko przekliczy/ czo z Zakonu wyftápiłi. *RejKup* dd3, dd3, dd3v [2 r.], ee4v; *MurzNT* A4; Przeklęty yeſť/ kto w człowyecze duffa *KromRozm II* q3v, n3; yáko o thym piſmo yeſť w ſtárym zakonye nyepłodność byłá wyelka háńbá y fromotá y tá nyewyáftá/ ktora dzyatek nye rodziłá/ yákoby przeklęta byłá. *GliczKſiąż* C3; *LubPs* aa5v; Przeklęty iefť ktory przewraca Sąd przychodniá/ ſieroty/ y Wdowy. *GroicPorz* pp3, n4v; Przeklęty tzłowiek ktory tzyni ryty álbo lity Obras obrzydzenie Pańſkie *KrowObr* 111, 109 [5 r.], 215, 232v; *RejWiz* 178; Zaufznik y dwuięzyczny iefť przeklęty: ábowiem wiele ich zwádzi máiácych pokoy. *Leop Eccli* 28/15, *Tob* 13/16, *Sap* 3/13, 12/11, *Is* 65/20, *Mal* 3/9, *Gal* 1/8, 9; [Rzekł Pan do Kaina] Teraz tedy przeklętym będzieſz z ſtrony ziemie/ ktora otworzyłá wftá ſwe ku przyięciu krwie brátá twego z ręki twej. *BibRadz Gen* 4/11; Iuż tám [w Jeruzalem] więcey dziećiny nie będzie áni ſthárcá kthoryby nie miał doydż lat ſwych/ ábowiem ten ktory we ſtu lat vmrze będzie iáko dzieię/ á grzeſznik y we ſtu lat przeklęty będzie. *BibRadz Is* 65/20, *7, *Gen* 9/25, *Deut* 28/19, *Ios* 9/23, *Ier* 17 *arg*, *Sap* 3/12; przeklęty tho bywa od Bogá ktory wiſi ná drzewie. *BielKron* 44v, 3, 45, 463; *OrzQuin* Q; *SarnUzn* G3v; *RejAp* Ee3v; káżdž ſrogá ſentenciá Páńfká ná ſobie odnieſć muſi/ ktorj by nád ſłowá Boże⁸⁰ zámierzenie/ co inego ſobie wymyſláć chciáł. Thák iáko o tym dawa ſwiádectwo on

święty król Dawid: Iż to przeklęty każdy miły Panie/ który odstępuje od rozkazania twojego⁸⁰. *RejPos* 89v; przeczesz się był sstał tak straconym synem/ atak przeklętym stworzeniem v Pana tego fwego *RejPos* 100v, 8, 22v, 39v, 54 marg, 100 (16); *BiałKat* 58; *BielSat* H2v, M4; *KuczbKat* 175, 330; Ktoby tego przal/ że w tym Sakramencie pod każdą zofobną ofobą/ y pod każdą cząstką oboiey ofoby gdy iest oddzieloná / iest zupełny Pan Chrystus/ ten przeklętym niech będzie. *WujJud* 263v, 50v marg, 263, 263v [3 r.], 264 [3 r.], 264v [3 r.]; *RejPosWstaw* [21³]v; Przeklęty złorzeczący oycu swemu y matce swej *BudBib Deut* 27/16; iefli Iehowá pobudził cię ná mię niech w ącha [!] obiaty/ á iefli synowie człowięczy/ przekłęci niech będą przed Iehowá *BudBib 1.Reg* 26/19, *Deut* 27/15, 17, 18, 19, 20 (17); *BiałKaz* F3v [2 r.]; *CzechRozm* 26, 65v, 92, 97, 207v, 254v; *ModrzBaz* 144v; *SkarJedn* 250; Przeszła twoich porządków v ciebie przeklęty *KochPs* 180; *SkarŻyw* 3, 263, 283, 520; tego Bog nie kazał żebyśmy w Rzymfkiego księdza Papieża wierzyli: gdyż przeklęty iest kto w człowieká wfa *CzechEp* 14, 115, 119, 134, 196 [2 r.], 249, 250, 255; *NiemObr* 118; *BielSjem* 34; *ArtKanc* M5 [2 r.]; przeklęty iest [...] który służbę Pánfká odpráwia zdrádlíwie. *LatHar* +10, 122; Ale ten gmin który nie vmie zakonu/ przeklęty iest. *WujNT Ioann* 7/49, s. 103, 297 [2 r.], 652 marg, *Gal* 3 arg, 3/10 (11); *PowodPr* 5 [2 r.], 25; przeklęty który ślepe w drogę błędną prowadzi. *SkarKaz* 279a, 314b, 516a, 634b; *PaxLiz* Dv; *SkarKazSej* 665b.

W połączeniu szeregowym (1): fromotną śmierć podiał/ y prawdziwie vmarł dla nálních złości/ fprawiedliwy Pán zá ludzie niefprawiedliwie/ dobry zá złe/ niewinny zá winne/ święty zá przeklęte *KarnNap* D4v.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... święty (3), wdzięczny (3), błogosławion(y) (2), szczęśliwy (2), barzo miły« (9): *RejKup* m6v; *Mącz* 363a; tą świętą męką á tą świętą krwią swoią/ czyni cie Bogu oycu swemu s przeklętego á z odrzucone⁸⁰ stworzenia/ stworzeniem wdzięcznym/ świętym/ á barzo miłym iemu *RejPos* 106, 33, 142v; *BudBib Num* 22/6; *CzechRozm* 241; *KarnNap* D4v; O Báálámie fałszywym proroku król Moábki Bálák to trzymał: iż komu on wfty swemi błogosławił: miał być fzcześnie: á kogo przeklął miał być przeklęty. *SkarKaz* 579b.

Powtórzenie dwukrotne (2): ftyfzyfz áno wftytki głofy ná cię wołáią/ przeklętyś przeklętyś á nie godzieneś nigdy pórzreć w niebo/ gdyż iest ftolec Páná twego. *RejPos* 176, 346.

W charakterystycznych konstrukcjach: w funkcji orzecznika bez łącznika, np. przeklęty złorzeczący ojcu (10); w zdaniach lub równoważnikach nadrzędnych do zdań przydawkowych lub podmiotowych, np. przeklęty który..., przeklęty kto... (74); z trybem rozkazującym, np. niech będzie przeklęty (25).

Wyrażenia: »w przeklętwie przeklęty« (1): Wprzeklętwieście przekłęci [In maledictione estis maledicti]/ á mnie ciądzaćie narodzie wftytek. *BudBib Mal* 3/9.

»wiecznie, na wieki, od wieka przeklęty« [szyk 7:4] (8:2:1): O niezczęfny narodzie takiego człowięká/ A práwie iuz przeklęty od Bogá od wieká. Co dla nędzney pártki by się wlokłá ftráwá/ Odbieżyfz pocźciwości y winnego práwá. *RejWiz* 38v; iefli tych ártykułow á tego postánowienia nie wypełnicie w namnieyfzey fprawie/ tedy iuz będziecie przekłęci v Páná fwego ná wieki *RejPos* 102; A dálifcie ná fię Cyrography y mocne ifoty przez Moizefzá Pánu Bogu swemu/ iż tháki miał być záwždy wiecznie przeklęty/ ktoby temu wftytkiemu dofyć nie wczynił. *RejPos* 230v, 5, 53, 53v, 159, 176, 178v, 264v; *RejZwierc* 128.

Szeregi: »przeklęty, (a, i) odrzucony« [szyk 3:1] (4): Kto mówi przeciw prawdzye ápoftolŕkich/ to yeŕt papyeŕkich/ odpuŕtów/ nyechay będye odrzucony y przeklęty. *KromRozm I* I3v; Maledictus, Przeklęty/ Odrzucony od łaski bożey. *Mącz* 205c; *RejPos* 33, 106.

»przeklęty a omierzony« (1): A sŕtał ŕie [anjoł] z onego wdzięcznego ŕthworzenia/ ŕtworzeniem wiecznie od Pána ŕwoiego przeklętym á omierzonym. *RejPos* 53.

»przeklęty i zginęły« (1): A ten będye wielce ŕzczęŕliwy/ ktory duchem cieŕelne ŕprawy zwycięży: ten zaś przeklęty y zginęły w ktorym cieŕelne ŕprawy nád duchem zwycięŕtwo odnioŕą *CzechRozm* 241.

W przen (1): Is on [Pan] przes ŕwa mękę ŕwiethą Duŕŕe the [człowieczą] zdawna przeklętha. Cziaŕem Panŕkiem odnowioną Vczynyl błogoŕławioną. *RejKup* m6v.

αα. *W funkcji rzeczownika* (29) : *PatKaz III* 104v; *MurzNT Matth* 25/41; Dobrotliwyŕ ty yeŕt Pánye w ŕwyádectwách thwych ŕwyętych/ Nie ráczże ti mnie potępiác ŕpocztem wŕŕech przeklętych *LubPs* aa6; *KrowObr* 43v; Tedy rzecze [Pan] y tym ktorzy po lewicy będą/ Idźcie odemnie przeklęci w ogieñ wieczny/ ktory zgotowany ieŕt dyabłu y Aniołom iego. *BibRadz Matth* 25/41 [*przekład tego samego tekstu MurzNT, BibRadz *7, RejAp, HistRzym, RejPos* 7, 109, *WujNT, SkarKaz* 7a], *7; *RejAp* 164v; *HistRzym* 113v; Dawid przeklęty zowie kaźdego tákiego człowieká/ ktoryby ŕie namniey vchylił od ŕczyrey náuki á od woley Pána ŕwoiego. *RejPos* 64v, 7, 109, 117v; *CzechRozm* 96v, 99v; á gdy ŕię im odezwác niechciał wołali: Máledicte: to ieŕt przeklęty á co známi maŕz zá ŕprawę? *SkarŻyw* 251; *WujNT Matth* 25/41; *SkarKaz* 7a [2 r.].

W połączeniach szeregowych (2): *KrowObr* 44; A wŕzákoź wátpiácy y niewierzący/ á przeklęty/ y zábiáczom/ y cudzołóźnikom á bałwochwálcom/ y wŕzytkim nieprawdziwym/ częŕć ich będye wiecznego ognia ŕiárką pałáiącego *RejAp* 177v.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... błogoŕławiony (5), dziedzic wiecznego żywota, nieŕmiertelny, ŕprawiedliwy, ŕwięty« (6): Tam ŕię potym Papieże ták wyŕoko w pychę podnieŕli/ iż [...] kogo chćieli/ tego ŕwięty/ á kogo chćieli tego przeklęty wtzynili. *KrowObr* 34v, 43v, 44; *Grzegŕm* 11; A my to iásnie wiźimy/ że wiára w Pána Chryŕtuŕa nie przeklęty/ ále błogoŕławionymi ŕprawiedliwymi nieŕmiertelnymi/ y wiecznego żywota dziedzicámi nas czyni. *BiałKaz* F3v; pan Iezus Chriŕtus [...] náukę ŕwoię zálecał/ y ŕłow ŕwoich przeŕtrzegác rofkázował: Błogoŕławionych tych ktorzyby ich przeŕtrzegáli: á przeklętych ktorzyby zániedbáli opowiedáiąc. *NiemObr* 72.

Szeregi: »przeklęty i niepłodny« (1): Odŕzczepieñcy y Heretykowie/ ŕtare Chrzeŕciány burzą/ brácią w iednoŕci wádzą/ y rozdzieráią: ále do Pogáñŕtwá nigdy przeklęci y niepłodni nieidą. *SkarJedn* 398.

»przeklęty a niewiernik« (2): *RejAp* 173v; idźcie odemnie przeklęci á wy niewiernicy moi wŕzyŕcy precz s czártem do márných przybytkow iego/ á ná wieczne męki ŕwoie. *RejPos* [292]v.

»złóŕnik a przeklęty« (1): Odŕtápcie złóŕnicy á przeklęci odemnie precz iuź tám ná wieczne męki zgotowane wam y s kŕiáźęciem wáŕzym. *RejAp* 162.

α. *Wyłączony ze ŕpocznoŕci religijnej z powodu róźnic teologicznych* (13) : *KromRozm II* t2; [Arrijusza] zá liŕtem Ceaŕŕkim/ iáko przeklętego/ od oycow Niceñŕkich/ Heretyká przyiác w wczęŕnictwo koŕcielne Athánazyuŕz niechciał *SkarŻyw* 389; ŕluŕznie ŕwięte Trydentŕkie Concilium

zá heretyki przeklęte ofądziło one/ ktorzy też moc dáią krztowi Ianowemu/ ktorą y Chriřtułowemu. *WujNT* 13; *SkarKaz* 484a.

przeklęty dla czego [= z powodu czego] (1): Y odpisał [*papież*] iey/ iż ia Heretyká dla łwey złości przeklętego/ nigdy ná tę łtolicę nie przywrocę. *SkarJedn* 136.

W połączeniach szeregowych (2): łlepi ludzie/ od Pána Bogá zállepieni/ y od Zboru świętego przekłęci/ od łumnienia włáfnego łkátowani y zámordowani/ y ku wiecznemu potępieniu iuż ná wieki zálzli *OrzList* h; Ktorzykolwiek te łentencye Piřmá świętego ktore o báłwániech mowią/ przeciw chwálebnym obrazom przywodzą/ Anathemá/ to ieřt Heretycy łą/ przekłęci łą/ od Kořciółá wyrzuceni łą. *WujJud* 50v.

Szereg: »przeklęty, (a, albo) (od Kořciółá) odrzucony (a. wyrzucony)« [*szyk* 2:2] (4): A piřfe S. Páweł. Yelli wam kto każe mimo to/ cołcye przyyęli/ nyechay bęđzye Anathema/ to yeřt odrzucony á przeklęty. *KromRozm I* Fv; *KromRozm II* b3; Iełliby kto ná Trádicyą Kořcielną/ ktora álbo piłaniem álbo zwyczáiem moc wzięłá/ nic nie dbał: ánáthemá; to ieřt/ ten Heretykiem przeklęty od Kořciółá odrzuconym niechay bęđzie. *WujJud* 40, 45. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

αα. *W funkcji rzeczownika* (2) : Stárořcie Anthyocheńskiemu ktory był Márcyoniřtá Heretyk/ [...] żona iego bárzo chorą bęđąc/ od łwoich Miniřtrow pomocy łzukáłá. Náđ ktorą oni prózne modlitwy długo czynili: ále przekłęci/ przekłętey błogołáwieńřtwá dáć nie mogli. *SkarŻyw* 86.

β. *O Chrystusie* (3) : [*gdyby Syna Bożego nie nazywać stworzycielem jak Ojca, to:*] Drugie absurdum łtądby vrořło/ że [...] Thřzecia muřielibyřmy Syná Bożego nie wzywáć. [...] Czwartha/ żeby Syn Boży był tym łpořobem przeklęty. *SarnUzn* C6.

αα. *W funkcji rzeczownika* (2) : Przetoż Kryřtus ieřt dořkonáloř zakonny y wypełnienie zá nas ktory iáko przekłętwo zakonne z nas ział/ gdy łie słał zá nas przeklęty/ ták teź nam vdziela dořkonáloři łwoiey *WujJudConf* 77v; Abo co tego byłá zá potrzebá/ złości náłze y niepráwořci náń [*na Chrystusa*] kłářć/ y przeklęty go dla nich vczynić? *CzechRozm* 216.

γ. *O bogach* (2) : Bo Ieremiařz mowi: Przekłęci łą bogowie á niechay zginą z ziemie y z niebá ktorzy nie łtworzyli niebá y zyemie. *SarnUzn* C6 [*idem*] *BiałKaz* E4.

δ. *O szatanie* (26) : wEłoly nám dzień nářtál Gdyź zbawieł zwięczył zmártwychwřtál. Wybawiřly duřfe ięćé/ Wziął ie w kroleřtvo łwięćé A łam diábly zwiázál ieřt przekłęćé. *OpecŻyw* 171 [*idem* 175], 38, 175; Háłło imyenyá twoyego yeřt mnye ná pámyęci/ Przed ktorym ták drżą ludzye źli y czárci przekłęci *LubPs* bbv; *RejPos* 164; wřzyřcy ktorzy tego Krztu w wierze łwięćey vzywáć bęđą/ [...] od wřzyřtkich grzechow y potępienia wiecznego łą wolni/ z mocy przekłętego Szátáná wybáwieni *KarnNap* A4v, B2v; *ArtKanc* H16, M14v; Tę [*pannę Maryję*] błogołáwioną názywáć miály wřzyřtkie narody: niebiełkie/ iáko dobrzy Anyołowie: ziemłkie/ iáko ludzkie łtworzenie: á nákoniec choćiaz y poniewolnie piekielne: to ieřt/ przekłęci duchowie. *LatHar* 476; Day mi ná ten czás/ według łtárodawney oney obietnice twoiey/ chodzić po chytrych źmijách/ řrogich bázyliřzkách/ y pádálcach piekielnych; day podeptáć łmoká zaráźliwego/ y łwá iádowitego/ czářtá przekłętego. *LatHar* 644, 1, 76, 239, 349, 410; *WujNT przedm* 19; ná łwiát pychę przyniořł czářt przeklęty *SiebRozmyřl* Mv; *GosłCast* 7.

Wyrażenia: »przeklęty duch« (2): *HistRzym* 45; O Pánie BOże/ który imię wielebne IEzusa Chryśtuś/ [...] vczyńieś wiernym twym wdźięczne y przyjemne á przeklętym duchom boiáźliwe y ftráfźliwe: rácz nam to dáć z łáłki twey/ áby [...] *LatHar* 343.

»przeklęty na wieki« (1): iżeś thy nie chciał dbáć o nędznieyźzego bliźniego twoiego/ thedy iuż odłtęp odemnie y ze wśytkimi tymi którym ieft zgotowan ogień wieczny s czárty przeklętymi ná wieki wieczne *RejPos* 314.

Szereg: »przeklęty i zły« (1): Odeydzí precz przeklęty y zły duchu/ bo nie iełteś thy Cefárz/ ále zły duch w ofobie człowięczy. *HistRzym* 45.

W przén (1) : Po długimli po krotkimli czásie/ przyśzedł on przeklęty óciec kłámśtwá/ y początek grzechu/ duż rozboycá Lucyper *SkarŻyw* 260.

αα. *O wężu jako uosobieniu szatana* (3) :

przeklęty nad co (żywotne) (1): Rzekł tedy pan Bog do wężá/ Iżeś to vczyñił/ przeklętym zoftánieź nád wśytki źwierzętá/ y nád wśytki beśtije polne *BibRadz Gen* 3/14.

przeklęty między czym (żywotne) [= wśród czego] (2): *BielKron* 2; Widząc tedy P. Bog złość czártowłká/ naprzod zaráz czártá ábo wężá przekłá/ mowiąc: przeklętyś między wśytkimi beśtyami [*Vulg Gen* 3/14] *SkarŻyw* 262 [*idem BielKron*].

ε. *O człowieku dotkniętym apopleksją* (1) : Apoplecticus, Latine, Attonitus, Powietrzem zaráżony. Przeklęty. *Mącz* 12d.

b. *O czasie* (5) : Ach przeklętyź to był dzień boże abych był nigdy nieieździł abo tedy vmarł. *MurzHist* P4v, P4v; Przeklęty dzień/ w którym fię grzech we mnie poiáwił/ Boday fię był pod łóńcem ná wieki nie ftáwił. *GrabowSet* A4v.

W przeciwstawieniu: »przeklęty ... błogosławiony« (1): Przeklęty dzień ktoregom fię vrodził/ ktorego mię vrodziłá mátká moiá/ niech nie będzie błogosławiony. *BudBib Ier* 20/14.

Szereg: »straszny albo przeklęty« (1): Religiosi dies, Stráźne álbo przeklęte dni dla nieyákiey złey przigody/ która fię w ten dzień ftálá. *Mącz* 351c.

c. *O nieuznanych przez Kościół rzymski synodach i poglądach religijnych* (4) : Powiádáią/ iż nie może być więcey iedno siedm Synodow ábo Zborow powźzechnych: y któryby iedno był ófmy ábo dziewięty y dáley/ tedy iuż ieft przeklęty. *SkarJedn* 344, 275.

W połączeniu szeregowym (1): Infez teź wśyftkie rzeczy/ przez święte vftáwy/ Powźzechne Concilia/ [...] podáne/ vftáwione/ y obiáśnione/ bez wátpienia przymuię y wyznawam/ á zaráz wśyftkie ty^m przeciwnie błędy y odźczepieñftwá iákieżkolwiek od Kościółá potępione y odrzucone/ y przeklęte/ ia takież potępiá^m/ odrzucá^m/ y przeklina^m. *WujJud* 27.

Szereg: »przeklęty i zatracony« (1): Znáki fałźywych prorokow te fą. [...] Ieśli wprowadzáią feky dawno przeklęte y zátroczone. *WujNT* 31.

2. *Występny, zły, niegodziwy, wstrętny, godny pogardy, nagany (często w funkcji obraźliwego epitetu); abominabilis Mącz, Vulg; execrabilis Mącz, Calep; abominandus, execrandus, detestabilis Mącz; profanus Vulg; abominatus, execratus Calep* (206) : Abominandus, Detestatione dignus. Mierziony. Brzidiwy. Przeklęty. *Mącz* 1c, 263c, d [2 r.], 452d; Iuż tám nie maź nic pewnégo/ Oprócz pieklá przeklętego. *KochMRot* A4; Execrabilis – Sprofní, przeklęty. *Calep* 386a, 7a, 386a; O Przeklęte

niebo/ o gwiazdy náder frogié/ O bogów ftráfzny fądzie ná ludzie vbogié. Co Mars zá té dźieięć lat widział ták frogiégo? *GórnTroas* 68.

Szeregi: »przeklęty i złorzeczony« (1): Stan bezżeńki ktory plugáftwá pełny ieft zá przeklęty/ y złorzeczony być znamy *WujJudConf* 212v.

»zły a przeklęty« (1): Ná takowyc tu z dawná fwiát zły á przeklęty/ Nárzekał tymi słowy Ambroży mąż fwięty/ [...] *HistLan* E3v.

a. O osobach (78) : O przekłeci żydowie báli fie fsemraniá ludfkięgo/ a niebáli fie zabitz fyna bożęgo/ Iezufa niewinnęgo *OpecŻyw* 83; O Iudáfłu przeklęty/ ij s kąd ci takowá okrutnoftz/ ijżes za tako malé myto przedál miŃtrza twęgo *OpecŻyw* 85; Annáfs przeklęty gdy Iezufa wzrzál/ o dwie rzeczy ięgo pytał. *OpecŻyw* 108v, 47v, 69v, 83, 83v, 84 [3 r.] (27); Iuż więcz Achizo ma miła Ten przeklęty czudzoziemiec V mego pana młodzieniec Czo gi to Iozephem żowá Barzo mi zakrącił głowá *RejJóz* D4, H4v; *RejKup* d6, d7v; *MurzHist* N4v; *KromRozm III* G5; [*Młodość mówi do Justinusa*] Tákież przekłete báby s fwey wielkiey zazdrości/ Nie życzą nic dobrego ludzyem w ich młodości *BielKom* E2v; *Leop 2.Mach* 12/23; wzyfcy Pinczowiánie máią w KoŃciele Bożym zá przekłętego zdraycę Sztánkárá/ [...] Sztánkár piŃze wzaiem/ ma tám ty Pinczowiány zá przekłete złoczyńce w KoŃciele Bożym *OrzList* g4v; Ty Celniki y Poborce lud poŃpolithy miał zá przekłethe dla ich drapieftwá. *BibRadz II 4c marg*; *BibRadzBaz ktv*; A gdy v ftołu fiedzyeli/ rzekł Hieu Ńłuźebnikom fwoim: idźcie pochowaycie przekłętá niewiáftę Iezabel/ boć s krolewfkiego plemięniá wyŃzlá. *BielKron* 86; *Mącz* 432d; *Prot* D2v; *RejAp* [15]; Rzeklá mu [*rycerzowi*] żoná. Przeklęty mężoboycá przecz mię bijeŃz? *HistRzym* 71, 71, 74v; A ia cięrięć nie mogę/ kiedy lud przeklęty Lekce wważa twóy zakón Ńwięty. *KochPs* 100, 90, 130, 168, 190; ieden człęk mnich po Ńukni/ ále złoŃliwy wilk wewnátrz: náwiedzáiąc AbrámiuŃzá/ vyrzáł teŃz tę Ńynowicę ięgo/ [...] do ŃproŃnych iá myŃli pobudził/ y zwiodł: ták iŃz z oney komorki wyŃzlá/ y z onym przeklętym człękiem czyŃtoŃć Ńwoię ftráfciłá/ roŃkoŃzá cieieŃná zwyciężoná. *SkarŻyw* [237], 172; *ReszPrz* 52; Bog był obrázon/ złoŃciá ludu przekłętego/ widząc ták bárzo zránionęgo/ Syná Ńwego mięgo. *ArtKanc* E10, K9v; *GórnTroas* 11.

W przeciwstawieniach: »cnotliwy, dobry ... przeklęty« (2): *MurzNT* 91; Pan tylko Ńwe wŃzy ma ludźiom cnotliwym. A kárác on człowieká wŃpomni przekłętego. *KmitaPsal* A3.

Szeregi: »przeklęty a bezbożny« (1): Ale ty przeklęty á bezbożny wodzu IzráelŃki [*Tu autem, profane, impie dux Israel*]/ ktore(go) dzień zámierzony przyŃzedł czáfu niepráwoŃci: tho mowi Pan Bog: Odeń InŃułę/ zdeymń Koronę *Leop Ez* 21/25.

»grzeszny, przeklęty« (1): Vpad wiŃi nád grzēŃznymi/ Vpad nieuchroniony Náđ narody przekłętymi/ Kędy Bóg zápomniony. *KochPs* 14.

»niewdzięczny a przeklęty« (1): A gdibychmy byli nie wierzyli/ iákoźbychmy fie iuż byli Pánu Ńwoiemu podobác mieli? A thubychmy iuż muŃieli fie byli obroćić w niewdzięczne Ńtworzenie á w przeklęty narod v Páná Ńwoiego. *RejPos* 142v.

»omierzły a przeklęty« (1): A coź tedy ty o Ńobie rozumieć moźeŃz nęđzny człowiecze/ [...] będąc ięŃzce prze grzech Ńwoy omierzłym á przeklętym Ńtworzeniem v niego *RejPos* 106v.

»zły, (i) przeklęty« [szyk 2:1] (3): A to Pilat dla tego vzdalal [!] [zapropował uwolnienie jednego z oskarżonych]/ aby żydowie wzrzałwły tego złego ij przeklętego człowieka Barrabáffa/ będą sie fomat z profitz Barrabáffa/ a tak wypuścżą pana Iezufa. *OpecŻyw* 124; *MurzNT* 91; *LubPs* Y3.

W przeni (3) : O pánie/ kiedyż weyżrzyłz pozbań mię tych Pośmiéwców kiedy: á broń od przeklętych Lwow duże moiéy. *KochPs* 49; *SkarKazSej* 695a; [*Judasz*] Czyni kontrakt o Pána. [...] O niezczęfny rozumie/ przemyśle przeklęty: Iáko śmiesz czynić targe o towar tak święty? *KlonWor* 28.

αα. *W funkcji rzeczownika* (5) : *MurzHist* K4v; Przepádli ziemię przekłęci Ná twé [*Boga*] fłowá fukliwé/ Wytárłes z ludzkiéy pámięci Ich imióná chłubliwé. *KochPs* 12; *SkarŻyw* 390.

W przeciwstawieniu: »święty ... przeklęty« (2): *RejKup* i8; Wízytkim on [*Bóg*] tym by wicher máłym żdzybłkiem kręci/ A drzą przed nim y fwięci/ lecz bárzyey przekłęci. *RejWiz* 186.

α. *O częściach ciała człowieka* (4) : *OpecŻyw* 92v; Tym ktorzy tobye wfáyá vmyfły ftałemi/ Mocnie ich lam bronić racziłz w przibytku twym fwiętym/ Od tych ktorzy im złorzeczą yęzykyem przeklętym. *LubPs* H2v; Lecz po tym [*Pyrrus*] otréżwiawfły/ miecz w kárku [*panny*] wtopił/ A przeklęte ręce fwé/ krwią świętą pokropił. *GórnTroas* 74; Ołtrzeyfzy nád náoftrzoną Brzytwę ięzyk twoy/ [...] Rádo oko twe przekłete Pátrza zdrády zaráżliwey. *SzarzRyt* A4.

b. *O abstraktach* (80) : Oto on vmocnił nogi fwoich fwiętych/ A źli będą błędzić w ciemnościach przeklętych *LubPs* hh2v; *KrowObr* 131v; Ná tożes mię/ o przekłeta fortuna/ chowálá/ Abych w fwoich młodych lecich márnie gárdło dáłá. *KochZuz* A3v; Wízakże mym zdánim to fię właśnie o Kacermiřtrzách/ nie tylo Miniřtrách/ ále innych vpornych/ á złe iády przekłetej náuki rośiewáiácych/ rozumie: iřz fię ich towarzýftwá tak czuyno y oftro řtrzec mamy *SkarŻyw* 59, 492; *KochTr* 16; *ArtKanc* Q5v; *GórnTroas* 74; *KlonKr* E2; heretycy [...] řrodze přeśládowác kořcioł Boży poczęli. y do tego czáfu przekłete práwo/ duże ludzkie miniřtrámi y herezyámi zábija. *SkarKazSej* 700b, 692b, 701a.

W przeciwstawieniach: »przeklęty ... miły (2), błogosławiony, święty« (4): O milá fortuna ty na^m mnogo dobre⁸⁰ czyniřz/ Ale przekłete Nieřćzęfcie tego nienáwidziřz. *ForCnR* E3v, E3v; koždy Litwin tak ku Křiędzu wielkiému mówi: Miłościwy á Naiáfnieyřzy Królu nářz: przemieniáiac niřzře w wyřzře/ mięřzióne w miłe/ wzgárdzóné w zacné/ á przekłete Křiążęcé imię/ w błogořłáwióne imię Królewkié. *OrzQuin* Q; Coż pięknieyřzego iedno prawdá fwięta/ Coż řprofnieyřzego iáko leż przekłeta. *RejZwierc* 216.

W porównaniu (1): Spuřć iednę ifkrę/ fwey włádzey potężną/ [...] Bym twą gorącą miłością więty/ Tego řwiátá zabáwy Ná ziemię zrzucił/ iák ciężar przeklęty *GrabowSet* F4v.

Szereg: »zły a przeklęty« (1): thegoż [*aby w małżeństwo z sobą przyszli*] im teź wřzytczy w onem miefcie ludzie życzyli/ okrom iey oycá/ ktorzy dziewkę fwą/ komuř bogářřzemu/ zá złym á przeklętym zwyczáiem/ ktorzy z łákomřtwá vrořł dáć wolał. *GórnDworz* Aa5.

α. *O uczuciach, uczynkach i cechach* (62) : O haniebny lotrze/ ij kto cie takowym kupcem vczynil? zapráwdę nikt iedno twé przekłete lako^mřtwo/ twá niemilořtz ij tweé zlodzieyřtwo. *OpecŻyw* 83v; *KromRozm I* C2v; wfzakże będąc zařlepięni i niewiedząc iako inaczyi fwą przekłeta radę zakryć/ niewřtydliwie powiedali żeby z Melankoljiéi od rozumu odřzedł. *MurzHist* E; I owřzem řie niektorzy tak řlepi naiduią/ że przekłeta řmiałością powiędac řmieią/ iřz řię zadné cuda takowé niedźieią/

ktorychby łamego przyrodzenia moc nieśprawowała. *MurzHist* R, B2v, C3, D2, N4, T4v [2 r.], V; *MurzNT* 18, 51; Nie pęta y fie czármi przekłętymi/ Nie pomogą tobye lane wołki *BielKom* G5; Yęłá fie mocnye dullá ma łtrzedz łwiádectw twych łwyętych A nie chce fie nigdy chyłic do błędow przekłętych *LubPs* ccv, bb, cc; *RejWiz* 55v, 169; *Leop Prov* 28/9, *Eccli* 27/33; Potomku Chaná/ nie ludy/ gładkosć cie zmamiłá/ A przekłeta twoiá żądza łerceć wywrociłá. *KochZuz* A5; *RejFig* Dd6; *KochSat* C2v; A przeto y od wšelakiey plugawośći/ y od przekłetej łzkaradnośći/ maiá [młodzieńczy] być powciągani y barzo łtrzeżeni. *KwiatKsiąż* D; Quo detestabilior istorum immanitas, Tym przekłetsza tych okrutność. *Mącz* 452d, 363d; Otoż k czemu wam wyłzy ty przekłete łwary/ Ze po Włiách y po Mieśćiech maćie rozne Fáry. *Prot* Cv, D4; *GórnDworz* Ll7; A więc to nieprzekłeta pychá wálzá/ że wy według łwoiey dumy/ bez pewnego á niezbytego wywodu/ łwiętych Oycow Piłmá chcećie popráwować? *WujJud* 36; *CzechRozm* 243; *PaprPan* Ffv; Pomoż mi z łideł/ które ná mię zálstáwiłá Przekłeta zazdrość *KochPs* 42, 50, 67, 76, 77; *SkarŻyw* 88, 277, 528; *KochFr* 15; *ReszPrz* 35; Owo tá przekłeta łwa wola/ á rołpułzczenie kálduná/ włzyłtkie woylká niezliczone łotrowłkie/ ná zgubę dułżę tákowego człowieká wywodzi. *WerGość* 226; *PudłFr* 63; *ArtKanc* M17; *KmitaPsal* A4; *ZawJeft* 39; *KochFrag* 14; *LatHar* 149, 259; *WujNT* 288; TEn [margrabia Zygmunt] náznáczony zá Páná przyięty, Lecz dla vporu y puchy przekłetej. Złozon z łtolice, z Páńłtwá wyprowadzon *KlonKr* E3; przekłete opilłtwo bárzo łeft łzkodliwe. *PowodPr* 71, 72, 74 [2 r.]; Bezecnośćiá brzydziłz łię złych łudzi przekłeta. *SapEpit* A4v; *KlonWor* 11.

W porównaniu (1): A choć vchem łlyżymy łowo twoie łwięte/ Przedlię to v nas zá nic iák bałni przekłete *ArtKanc* K18.

Szereg: »niezbożny a przekłety« (1): Táke okupowánie/ y przedawánie łwiátośći w Kofćiele Rzymłkim zwyczájne/ niezbożne á przekłete być rozumiey. *WujJudConf* 161v.

Personifikacja (1): TV zá przekłeta zázdrość mátká woyny iedzie: Szkalowánie z potwarzá konie liwor wiedzy *KochMRot* Cv.

c. *O wartołciach i rzeczach materialnych (10)* : *RejRozpr* B3; *RejFig* Bb4v; Niewiem przecz Pápieżowi ták bárzo tu łáią/ Gdyż od Máłp co po Seymiech náłzych łię tułáią łmiemy brać Czynłz przekłety/ iáko Pápieżnicy/ Táke y łi co w rzkomo łá Ewáńgelicy. *Prot* C4v; *KochPs* 79; *SkarŻyw* 173; łi [Węgrzy] którós [W.K.M.] przed tym łobie zwáł życzliwe przyációlóy/ łiż łámi przeciwo tobie po turkach broń z płáczem podnołżá/ á to przeto/ że Turek ná tym dworze krześciáńłkim kładł ná nie przekłete łwoie zbroie/ którymiby bráćiá łwoie Polaki z gruntu wywróćić [...] mogli *OrzJan* 91; Tá kłciwość zbytnia pieniędzy przekłętych, Vymuie łudziom łpraw y myłli łwiętych. *KlonKr* Dv; *PowodPr* 49.

W przeciwstawieniach: »przekłety ... łwięcony, łwięty« (2): *SeklKat* V2v; Iełli to tylko łwięcony pokarm/ ktory ná wielkęnoc tzáruiećie/ tedy wielką krzywdę łudziom prołtym tzyniće/ iż przes włzyłthek rok pokarm przekłety ieść im dopułztzáćie? *KrowObr* 99v.

d. *O zwierzęciu (1)* : Widżáč one łprołne bidlo Popádem kura za łkrzidlo [...] Stoy patrzy wierzi pięťá To małs bełtiá przekłeta *RejRozm* w. 403.

e. *W wypowiedziach polemistów o przeciwnikach religijnych i ich nauce (26)* : *MurzHist* Rv; Sztáńkár powieda/ zem ia łeft Pánie Stádnicki Páłterz/ nie Łáki/ nie Lizmánin/ nie Arryanowie przekłeci.

OrzList h4; *OrzQuin* L3v; Kiedyby Ociec naymilościwŝy námyfliwŝy fie Syna ŝwoiego ŝpłodził/ byłaby rzecz żeby mu co zá to był powinowáthy. Ale alias nie ma tu nic Arriufz przekłety obrony. *SarnUzn* H4; A te niezgody/ rozerwánia/ y ŝekty/ pewnym teŝ ŝá znákem Heretyctwá y fáłŝu/ y przekłety Synágogi ŝzátánŝkiew. *SkarJedn* 21; á on [*Marek Efeski*] y ná oczy iŝ niechciał/ iáko przeklety [!] Heretyk. *SkarJedn* 297, 52, 198, 242, 315, 390, 391; *SkarŻyw* 518; *ReszPrz* 66; RAcz PAnie rozmnożyć Słowo twoie ŝwięte/ á w nas wykorzenić kácerŝtwo przekłete *ArtKanc* B20; *WujNT* 167, 777; Gdy potym przekłete Aryánŝtwo y Nowokrczeńŝtwo/ tám koŝ ŝwoy záłożyło/ z ktorego iákoby zagonámi roŝpułzczone mi prawdę Chrzeŝciánŝká ná wŝe ŝtrony woiowáło/ poczał Tyran Turecki gorę brác. *PowodPr* 33, 30, 35; *SkarKaz* 485b; *SkarKazSej* 665b.

W połączeniu szeregowym (1): Ale iŝ w iednoŝci Koŝcioła ŝ. Krzeŝcijánŝkiego nie ŝá/ przeto martwa wiára/ przekłete Ołtarze/ fáłŝywi Káplani/ obłudni Królowie/ łóterŝkie Kroleŝtwá ŝá ich. *OrzQuin* I2v.

W przeciwstawieniu: »naŝwiętyŝy ... przekłety« (1): [*Papieŝ*] ŝam liebie rozgrzeŝza y zá naŝwiętzego ma/ á inŝy wŝyŝcy ŝá przekłeci v niego. *GrzegRóżn* B4v marg.

α. *W funkcji rzeczownika (2)*: [*Czernce, lud poŝpólitly*] Oyce ony S. y Zbor ich [*uczestników ósmego zboru florenckiego 1439*] potępili/ y ná Láćinniki wołali: przekłeci/ y ci z nimi co nam ich kácerŝtwá przynieŝli. *SkarJedn* 320.

Szereg: »heretyk i przekłety« (1): iáko oni [*dziadowie narodów ruskich*] [...] Láćinŝkim ŝię [...] towárzyŝtwem/ zgodá Chrzeŝciánŝká zbrzydŝili/ Heretyki y przekłety mi nas zowiáć *SkarJedn* 266.

3. *W funkcji rzeczownika: Szatan (2)*: A iáko oni męczennicy/ dla tego krew ŝwoię wylewáć dopuŝcili/ iŝ ŝię dyabłu w ofiárowániu poniżyć niechcieli: [...] ták y ty męczennikiem ŝię ŝtáieŝ/ gdy co od tego przekłeteo ciępiŝ *SkarŻyw* 36.

W przeciwstawieniu: »owoc ŝwięty ... przekłety« (1): Pomocy wielka v Bogá wiecznego: Zywoťá twego on owoc ták ŝwięty/ Zrzodło łáŝki płynáće/ Proŝ by cnoty kwitnáće We mnie mnożył/ á nie ŝzkodził przekłety. *GrabowSet* L2v.

*** *Bez wystarczájácego kontekŝtu (1)*: Poŝpólitlye Bákálarzowye dziecyom piŝŝá wokábuły dwye ŝlowye po łáćinie/ á dwie po polŝku/ ŝanctus ŝwięty/ maledictus przekłety. *GliczKŝiáŝ* I8v.

Synonimy: 1. odrzucony, potępiony, zakłety; 2. bezboŝny, bezecny, grzeszny, niegodny, nieprawy, niezboŝny, wŝtępnny, zły.

Cf **PRZEKŁÁĆ, PRZEKLĘTNIK, [PRZEKLNIONY]**